

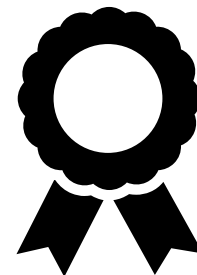
Grundkursus i at være plejefamilie

Kursusdag 3

Udarbejdet på oplæg fra
Socialstyrelsen

Velkomst og opfølgning

- Velkommen til kursusdag 3
- Status på hjemmeopgaven fra sidst:
"Familiekufferten"
- Hjemmeopgave sidst på dagen:
"Anbringelse af eget barn/egne børn"

Grundkursets 13 emner

DAG 1	DAG 2	DAG 3	DAG 4
1) Den nye familie	2) Børns udvikling og identitetsdannelse 3) Omsorgssvigt og udviklingstraumer 4) Tilknytning og mentalisering	5) Tab, sorg og krise 6) Barnets/den unges familie og netværk (kontakt, samvær og samarbejde) 7) Inddragelse, selv- og medbestemmelse 8) Konfliktforståelse og kommunikation 9) Understøttelse af barnets/den unges skolegang 10) Fællesskaber og relationer	11) Samarbejde med anbringende kommuner 12) Samarbejde med socialtilsynet 13) Matchning

Dagens læringsmål

- Få viden om og forståelse for betydningen af at støtte barnet eller den unge i kontakten til den biologiske familie og øvrige sociale relationer.
- Få viden om og forståelse for betydningen af at understøtte inddragelse, selv- og medbestemmelse.
- Få viden om og forståelse for betydningen af at støtte op i forhold til skolegang, uddannelse og beskæftigelse.
- Få viden om og forståelse for betydningen af at støtte et barn/ung i at blive en del af fællesskaber og netværk i dagligdagen.

Tab, sorg og krise

Tab, sorg og krise hos børn og unge

- Barnet/den unge vil opleve tab og sorg, når det bliver anbragt, uanset omfanget af svigt fra forældrene.
- Barnet/den unge vil derfor ofte være i krise, når det bliver anbragt.
- Sorgen og krisen viser sig kropsligt, følelsesmæssigt, tankemæssigt og socialt.
- Alle sorg- og kriseoplevelser er unikke.

Krise

Hvad er en krise:

- En pludselig indtrædende forstyrrelse af den normale livskvalitet og det kontinuerte livsforløb – en sjæleforstyrrelse. Man mister orienteringen og rystes i sin grundvold (Jacobsen, 2009).
- Man står i en krise, når man er kommet i en livssituation, hvor ens tidligere erfaringer og indlærte reaktionsmønstre ikke er tilstrækkelige til, at man kan beherske situationen (Cullberg, 2007).

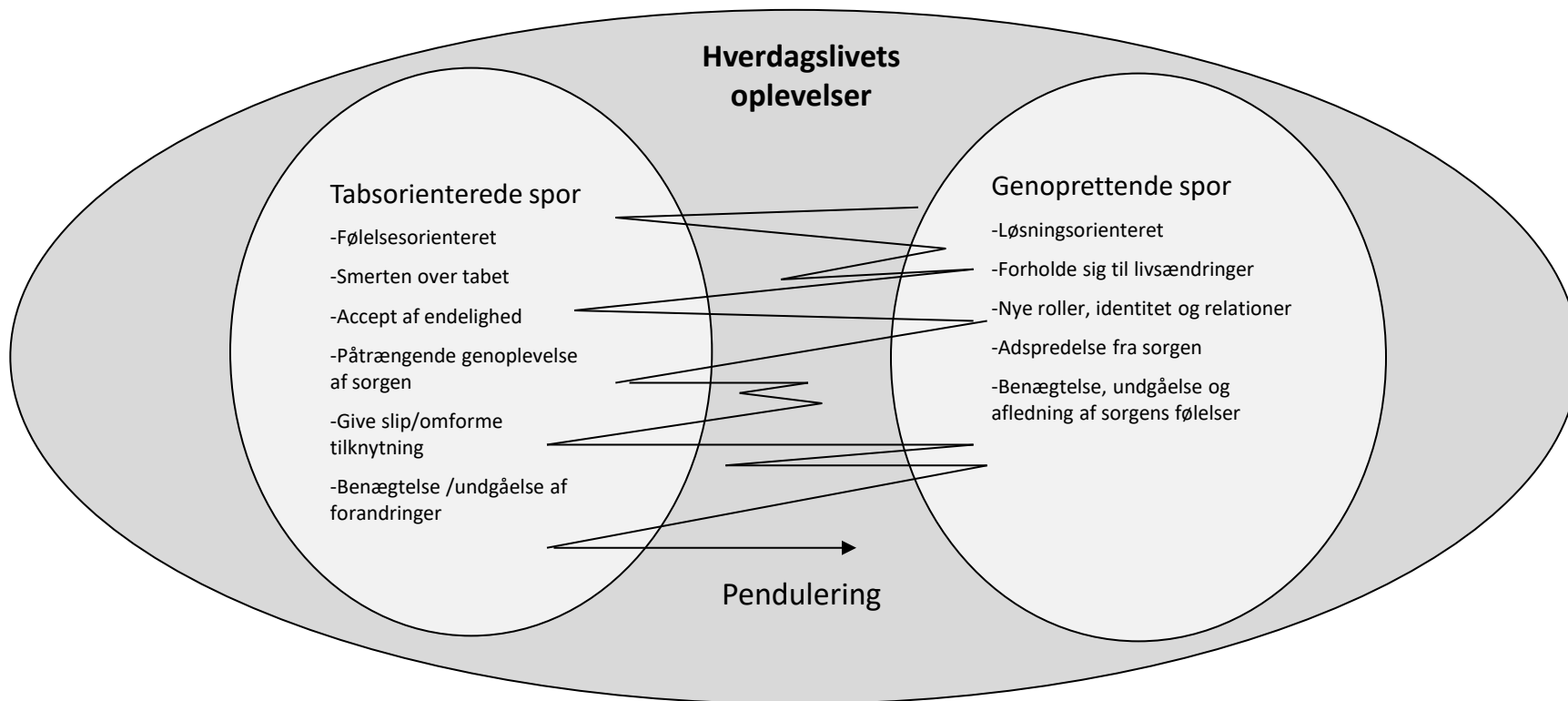
Faser i et kriseforløb

- Chokfasen.
- Reaktionsfasen.
- Bearbejdningsfasen.
- Nyorienteringsfasen.

(Cullberg, 2007)

Sorgbearbejdning

To-sporsmodellen – frit efter Stroebe og Schut

Reaktionsmønstre hos børn og unge i krise

- Vrede og aggression.
- Uro og ængstelighed.
- Nedtrykthed.
- Apati og tilbagetrækkethed.
- Søvnproblemer.
- Fysiske problemer, fx hovedpine og mavepine.
- Spiseforstyrrelser.
- Koncentrationsproblemer.

Reaktionerne kan ses som normale reaktioner på en unormal situation.

(Ett hem at växa i. Familjehemmets bok, Socialstyrelsen i Sverige)

Omsorg for børn og unge i sorg og krise

Hjælp til at håndtere svære følelser

- Sæt ord på barnet/den unges følelser fx ved sige: "Jeg kan se, at du er vred/ked af det".
- Lyt og hjælp barnet/den unge til selv at reflektere over situationen.
- Hvis barnet/den unge er låst fast i det ene spor, så træk forsigtigt lidt over i et andet spor.
- Bøger, der kan anvendes til at tale om tabet, er fx: "Nadia og Magnus flytter hjemmefra" (Børnerådet), "Lillefrø" (Jacob Martin Strid) og "Når man bor i en anden familie" (Center for familiepleje).

Omsorg for børn og unge i sorg og krise

Tryghed og kontinuitet

- Bevar kontinuiteten i hverdagen, i skolen, børnehaven, med venner (hvis det er muligt).
- Hjælp med at bevare kontakten til forældrene, søskende og netværket.
- Etabler rutiner og regelmæssighed i hverdagen; det har en beroligende effekt.

Omsorg for børn og unge i sorg og krise

Åben og ærlig kommunikation

Åben kommunikation omkring tabet i forbindelse med anbringelsen:

- Vær tilgængelig og tal åbent om tabet.
- Giv alderssvarende forklaringer. Reducer forvirring, og undgå abstrakte forklaringer.
- Brug supervisor og sagsbehandleren til at finde samme forklaringer for at undgå forvirring og mistillid.

Øvelse: Walk and talk

Fortæller: Vælg en svær situation. Beskriv den detaljeret. Hvem indgik, hvad skete der, hvad var det værste, hvordan kom jeg videre, og hvordan lever jeg med sorgen/tabet i dag?

Lytter: Støt ved at lytte aktivt, stil åbne fordomsfri spørgsmål, undgå at diskutere og henvise til egne erfaringer.

Plenum: Historien er jeres egen og skal ikke deles i plenum.

Fortæl, hvordan det var at fortælle historien, blev fortælleren klogere på sig selv gennem historien? Gjorde lytteren noget for at støtte processen?

Varighed: 30 minutter

En lille film om sorg

- <https://www.dr.dk/om-dr/nyheder/video-tegnefilm-om-sorg-hitter-paa-social-medier>

Barnets/den unges familie og netværk

– kontakt, samvær og samarbejde

Kontakt, samvær og samarbejde – Hvorfor er det vigtigt?

Vigtigheden af et godt forældresamarbejde:

- Et godt samarbejde modvirker loyalitetskonflikter for barnet/den unge.
- Et godt samarbejde skaber større sammenhæng i barnets/den unges liv.
- Et godt samarbejde modvirker sammenbrud i anbringelsen.
- Et godt samarbejde er noget af det vigtigste for at sikre barnets/den unges udvikling og trivsel.

Kontakt, samvær og samarbejde – barnets eller den unges perspektiv

Det virker:

- Når jeg har medindflydelse på, hvor ofte jeg kan se mine forældre og søskende.
- Når mine forældre og min plejefamilie viser hinanden respekt, fx i måden, som de taler om hinanden på.
- Når min plejefamilie bakker op om min beslutning om at se – eller om ikke at se – mine forældre.
- Når mine forældre får støtte til at få det bedre, mens jeg er anbragt.
- Når jeg bliver støttet i at få et bedre forhold til mine forældre.

(Børnerådet, 2012)

Kontakt, samvær og samarbejde - forældres perspektiv

Forældrene ønsker:

- Forståelse for deres krisereaktioner, efter at barnet/den unge er flyttet.
- Godt samarbejde med plejefamilien.
- Deltagelse i beslutninger vedrørende barnet/den unge.
- Oplysninger om barnets/den unges hverdag.
- Støtte i samspillet med barnet/den unge.
- Hjælp og støtte til at lære nye forældrestrategier.
- Støtte, når barnet/den unge skal flytte hjem.

(Höjer, 2007)

Kontakt og samvær – Lovgivningsmæssige rammer

Emne: Barnets/den unges familie og netværk – samarbejde, samvær og kontakt

Barnets ret til kontakt og samvær med forældre og netværk

Barnet eller den unge har ret til:

- At have samvær og kontakt med forældre og netværk, herunder søskende, bedsteforældre, øvrige familiemedlemmer og venner.
- At kommunen inddrager barnets eller den unges holdning til omfang, rammer og sted for samværet m.v.
- At anmode om at samværet alene kan finde sted med tilstedeværelse af en støtteperson til barnet eller den unge
- At anmode om at få suspenderet samværet med forældrene eller netværket i en periode på op til 8 uger.
- At anmode om mere samvær med forældre, anden familie og netværk.
- At der tages hensyn til barnets eller den unges bedste og til beskyttelsen af barnets eller den unges sundhed og udvikling og beskyttelsen mod overgreb.

Former for samvær

- Samvær i forældres hjem med eller uden overnatning.
- Samvær hos plejefamilie.
- Samvær på neutralt sted.
- Støttet samvær hos plejefamilie, i forældres hjem eller neutralt sted.
- Overvåget samvær i plejefamilie, i forældres hjem eller på neutralt sted.
- Afbrydelse af samvær.

Samarbejde med kommunen om barnets kontakt og samvær

- Hensynet til barnets/den unges bedste er i fokus.
- Plejeforældrene har pligt til at efterleve afgørelser om kontakt og samvær.
- Afgørelser træffes ud fra den givne lovgivning, barnets/den unges historie, forældrekompetencer, kendskab til familien.
- Det er udelukkende rådgiver, der kan træffe afgørelser om samvær.

Film om samarbejdet

Refleksionsøvelse:

- Hvad får de ud af samarbejdet?
 - Børnene/de unge?
 - Forældrene?
 - Plejefamilierne?
- Hvad kan være svært for dem?
 - Børnene/de unge?
 - Forældrene?
 - Plejefamilierne?
- Hvilke overvejelser giver det anledning til i forhold til jeres kommende opgave som plejefamilie?

https://www.youtube.com/watch?v=y9pA2ZFDDMM&list=PL1B0o_DA6zczgmWtulicGHbPAz5XASiJK&index=8

Samarbejde omkring barnet/den unge i hverdagen

”Der kommer en dag, hvor jeg skal skrive en konfirmationssang. Hvad skal jeg skrive....?”

Citat fra filmen ”Vi er stadig mor og far”

Samarbejdets dilemmaer

- Rumme barnets/den unges følelser af svigt og skuffelser – og samtidig have en anerkendende tilgang til forældrene.
- Ønske om at beskytte barnet/den unge – opgaven er at støtte til at kunne mestre sin baggrund og familiesituation.
- Rumme vrede, kritik, modstand mv. fra forældre – gå forrest i et konstruktivt samarbejde.

Det første møde med forældrene

Relevante spørgsmål I kan stille jer selv forud for det første besøg

- Hvordan ser mit hjem ud for andre?
- Hvor skal barnet/den unge have værelse?
- Hvordan kan jeg hjælpe med til at skabe så god en stemning som muligt?
- Hvordan skal jeg håndtere min viden om årsagen til anbringelsen og den historie, som barnet har med?
- Hvordan kan jeg vise imødekommenhed overfor forældrene?
- Hvad skal jeg fortælle omkring vores familie og vores hverdag?

Film om samarbejdet

Refleksionsøvelse:

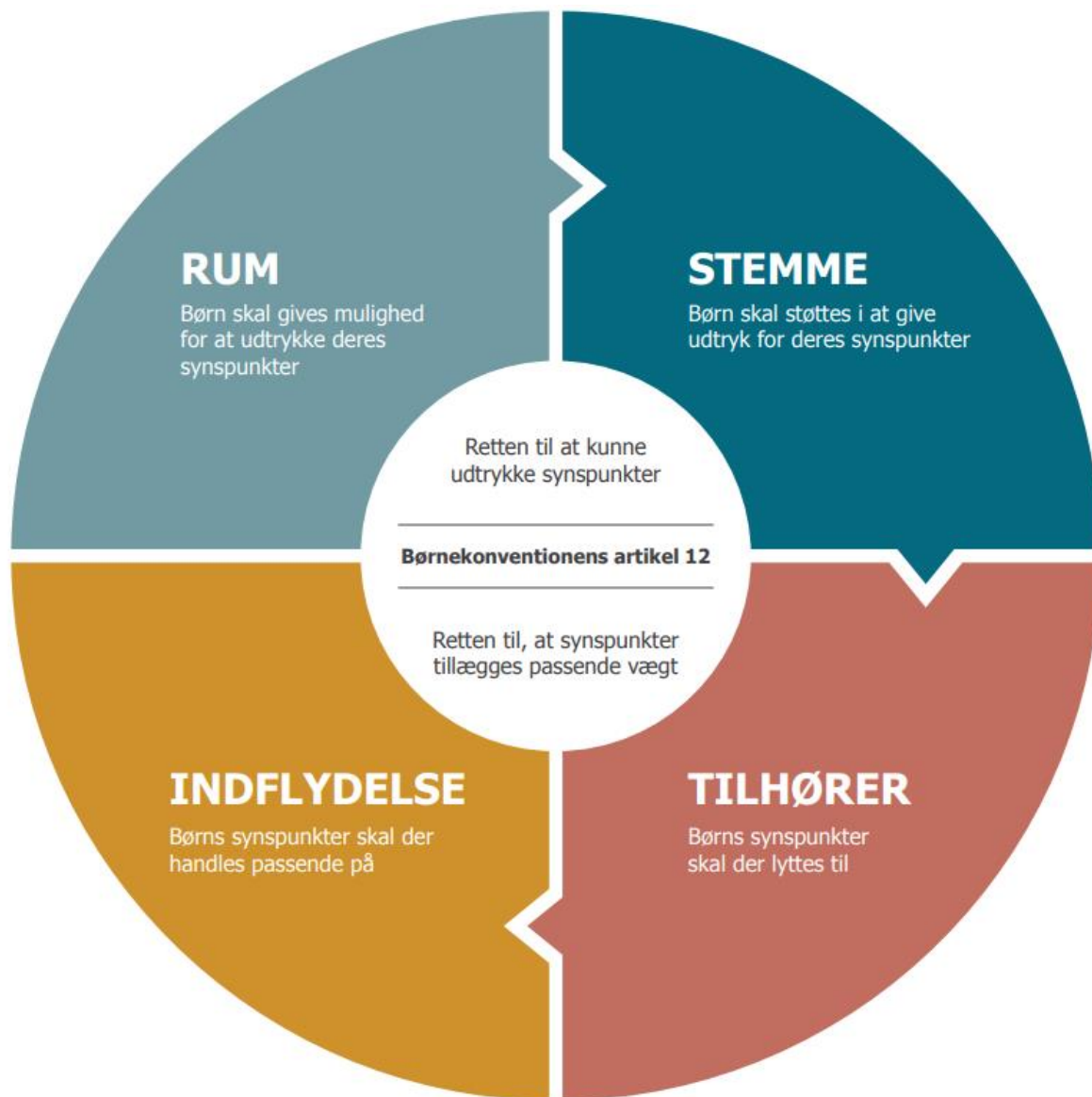
- Hvad hæfter du dig ved i filmen?
- Hvordan kan du/I understøtte et godt samarbejde med barnets familie og netværk?
- Hvad vil du/I gøre, hvis der opstår udfordringer i samarbejdet?

https://www.youtube.com/watch?v=McXbfw_z3Ws&list=PL1B0o_DA6zczgmWtulicGHbPAz5XASiJK&index=8

Inddragelse, selv- og medbestemmelse

Inddragelse af børn og unge

Barnet og den unges ret til inddragelse

- Hjælp og støtte altid skal ydes med afsæt i barnets eller den unges perspektiv, ressourcer og behov, jf. § 2, stk. 2.
- Børn og unge med behov for særlig støtte har ret til indflydelse på de forhold, som vedrører dem, jf. § 5 stk 2.
- Barnets eller den unges holdning og synspunkter skal tilvejebringes og inddrages løbende ved samtaler og anden direkte kontakt, inden der træffes beslutninger eller afgørelser om barnets eller den unges forhold, jf. § 5 stk 3.
- Et barn eller en ung, hvis sag behandles efter barnets lov, har på ethvert tidspunkt af sagens behandling ret til at lade sig bistå af andre, jf. § 6 stk.1.
- Børn og unge, der er fyldt 10 år, har partsbeføjelser bl.a. i forbindelse med anbringelse uden for hjemmet, valg af anbringelsessted, hjemgivelse og hjemgivelsesperiode, samvær og kontakt

(Barnets lov)

Kvalitetsvurdering – medinddragelse, medbestemmelse og indflydelse i plejefamilien

Plejefamilien skal sikre:

- Barnets medinddragelse
- Medbestemmelse
- Indflydelse i hverdagen i plejefamilien.
- At barnet høres, respekteres og anerkendes

(socialtilsynsbekendtgørelsen, Bilag 2 – Kvalitetsmodellen)

Anvendelse af magt og indgreb i barnets/den unges selvbestemmelsesret

- Ansvar for at varetage den daglige omsorg overgår fra forældrene til plejefamilierne. Dette ansvar indebærer bl.a., at plejefamilierne som led i varetagelsen af denne omsorg kan foretage nødvendige indgreb i barnets eller den unges selvbestemmelsesret for at sikre barnets eller den unges interesser, herunder sikre, at barnets eller den unges fysiske og psykiske behov opfyldes, og at barnet eller den unge opbygger kompetencer til at indgå i sociale relationer, trives og modtager læring, jf. § 3 stk 1.
- Almindelige plejefamilier kan som led i den daglige omsorg foretage visse indgreb overfor et anbragt barn/ung, herunder fysisk guidning ved f.eks. at lægge en arm om skulderen på barnet eller den unge for at angive, at vedkommende skal følge med.

(Voksenansvarsloven)

Betydningen af inddragelse, selv- og medbestemmelse – fra barnets/den unges perspektiv

”Inddragelsen og oplevelsen af medbestemmelse motiverer børnene og de unge. Det gør dem til medspillere i forhold til den indsats, de bliver givet.

Og når børn og voksne arbejder sammen mod fælles definerede mål er sandsynligheden for en positiv udvikling, langt større”.

(Børnerådet, 2012)

Op at stå!

Konfliktforståelse og kommunikation

Hvad er en konflikt

- Handler om en uenighed og påvirker en relation.
- Kan ikke undgås – og går hånd i hånd med enhver forandring eller udvikling. Konflikter skaber forandring, og forandringer kan føre konflikter med sig.
- Er i sig selv hverken skadelige eller gavnlige.
- Konflikter kan dog være ødelæggende for barnet/den unge, plejefamilien og relationen mellem dem – hvis de ikke håndteres konstruktivt.

Forebyggelse af konflikter

- Jo bedre plejefamilien er til at møde børnene eller de unge på en fagligt velfunderet, inddragende og individuelt tilpasset måde, des mindre er sandsynligheden for voldsom adfærd hos barnet.
- Det er derfor vigtigt, at plejeforældrene i fællesskab reflekterer over årsagen til konfliktfyldt adfærd og forstår, hvorfor barnet eller den unge ikke magter en given situation.

(Social- og Boligstyrelsens undervisningsmateriale til plejefamilier om forebyggelse af konflikter og magtanvendelse).

Håndtering af konflikter

- Refleksion og en fælles plan, for hvordan man håndterer det, er vigtige konfliktforebyggende elementer.
- Megen problemadfærd kan flyttes, gøres mindre eller helt fjernes ved, at omgivelserne opfører sig anderledes over for barnet eller den unge.
 - Skærpe bevidsthed om egne normer, holdninger og grænser.
 - At vælge sine kampe.
 - Konfliktnedtrappende sprog.

Refleksionsøvelse

- Mine ressourcer
- Min partners ressourcer
- Mine begrænsninger?
- Min partners begrænsninger?
- Mine triggere?
- Min partners triggere?
- I hvilke situationer kan vi tage over for hinanden og hvordan? Hvornår er det ok?
- Hvor er vi enige og uenige?

At vælge sine kampe

A-B-C-modellen:

Plan A - gennemtrumfe (sin vilje)

Plan B - forhandle (empati, problem, invitation)

Plan C - give slip (bevidst fjernelse af krav)

Ross Greene

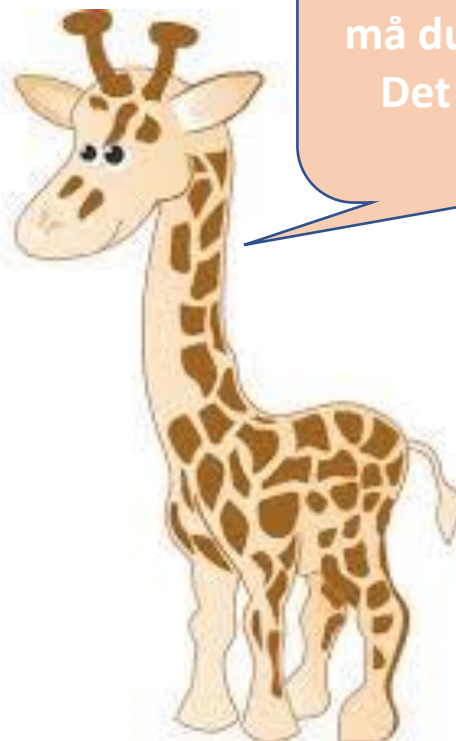
Konfliktnedtrappende sprog

Det er da DIG,
der misforstår!
Du hører jo
overhovedet
ikke efter!

- Vurderer
- Anklager
- Finder fejl og mangler
- Svært ved at holde sig til sagen

Jeg fik ikke sagt
det klart nok. Det
må du undskylde.
Det jeg mente
var....

- Bliver på egen banehalvdel
- Giver udtryk for egne behov
- Holder sig til sagen
- Lytter med empati

Reaktioner i konflikter

Kamp – flugt – frys

- **Kamp:**
Aggressivitet ved konflikter, truer, bliver voldelig, kritiserer, har afvisende kropssprog, anklager og skaber fjendebilleder.
- **Flugt:**
Tager flugten, når der er konflikter, glatter ud, ignorerer, undskylder, taler udenom, fortrænger og går sin vej.
- **Frys:**
Manglende reaktioner ved konflikter, passivitet, flad i kontakten

Kommunikation med børn og unge i sårbare situationer – at fremme et godt samarbejde

Positivt samvær og god kommunikation fremmer et godt samarbejde med barnet/den unge.

Positivt samvær

- Fokus på barnets/den unges ressourcer og den adfærd, som vi ønsker at se.
- Leg og hyggestunder.
- Balancerede regler.

God kommunikation

- Kommunikere ønsker og krav på en klar og tydelig måde.
- Aktiv lytning.

I hvilket eksempel tror du, at der er størst sandsynlighed for, at Kevin fortæller mere om sin dag?

Kevin: *"Det var ikke sjovt i skolen i dag. Alle var dumme, især Jesper! Jeg måtte ikke være med, og jeg måtte ikke låne hans skateboard i frikvarteret."*

Mor:

- a) *"Du ville sikkert have fået lov til at låne hans ting, hvis du var mere forsigtig. Kan du huske det spil, der gik i stykker, da du lånte det? Hvorfor leger du ikke mere med Robin i stedet for? Det virker som om, at I to bedre kan blive enige om tingene?"*
- b) *"Er du virkelig sikker på, at det var sådan? Jesper kan bare have været optaget af noget andet. Han kan sikkert godt lide dig."*
- c) *"Det lader til, at du har haft en hård dag, Jeg kan godt forstå, hvis du blev ked af det eller vred over, at du ikke måtte være med. Kan du fortælle mig mere om, hvad der skete?"*

(Inspiration fra *Et hem at växe i*, Socialstyrelsen i Sverige).

Understøttelse af skolegang

Hvilken betydning har skolegang for børn og unge anbragt udenfor hjemmet

En god skolegang er noget af det bedste, man kan hjælpe anbragte børn og unge til at få. Det øger deres livschancer og fungerer som en beskyttende faktor mod arbejdsløshed, kriminalitet og misbrug. Det er langt fra det eneste, de har behov for, men det er en af de vigtigste – og letteste – veje til at forebygge nederlag og styrke selvværd.

(Professor Bo Vinnerljung i Egmont-rapporten 2017, "Vi kan godt! Styrk anbragte børns læring og livsduelighed")

Forskning om skolegang for børn og unge anbragt udenfor hjemmet

Det er veldokumenteret, at børn og unge anbragt udenfor hjemmet på en række områder klarer sig dårligere end andre børn og unge:

- Næsten halvdelen af børn og unge anbragt udenfor hjemmet tager ikke folkeskolens afgangseksamen.
- Under halvdelen går direkte videre på en ungdomsuddannelse.
- Seks år efter grundskolen har kun hver 5. en ungdomsuddannelse.
- Som 30-årige står 2 ud af 3 tidligere anbragte uden en kompetencegivende uddannelse.
- Som 30-årige er halvdelen på offentlig forsørgelse.

(Egmontfonden, 2017)

Forklaringer på, hvorfor børn og unge anbragt udenfor hjemmet klarer sig dårligere

Noget af det forskningen peger på, er:

- Manglende fokus på vigtigheden af skolegang.
- Skoleskift, fravær, skolepauser.
- Lave forventninger.

(Bryderup, 2017 og Egmontfonden 2017)

Børn og unges perspektiver på skolegang

- Bliv bedre til at lytte til vores ønsker.
- Stil højere faglige krav, og hav forventninger til os.
- Tro på, at vi kan, og udfordr os – mød os ikke kun med omsorg.
- Støt os i ikke at give op, når noget i skolen føles svært.
- Interessér jer for vores skolegang, og spørg til skoledagen og lektier.
- Læg et mildt pres på os for at gøre en indsats i skolen.
- Skab trygge og faste rammer om skolegang.

(Egmontfondens børnetopmøde 2017)

Plejeforældrene skal være opmærksomme på

- Fremhæv værdien af at lære noget og gå i skole.
- Se og læs nyheder sammen med jeres barn/ung, læs bøger og interesser jer sammen for samfundet.
- Sørg for, at barnet/den unge kommer i skole hver dag.
- Støt barnet/den unge med lektier. Hvis I har svært ved at hjælpe, så sørg for, at få barnet/den unge får hjælp fra andre.
- Se styrkerne hos barnet/den unge, og hav positive forventninger til barnets/den unges evner og muligheder.
- Samarbejd med skolen.

Fællesskaber og relationer

Venskaber og fritidsaktiviteter – Børn og unge perspektiver

Børn og unge, der bor i plejefamilie fremhæver følgende om, hvad der ”virker” for dem i forhold til venskaber og fritidsaktiviteter:

- Når der ikke er for mange regler om besøg udefra.
- Når man får støtte til at bevare kontakten til gamle gode venner.
- Når man får støtte til at bryde med dårlige venner og vaner.
- Når man har adgang til mobil og internet, så man kan være i kontakt med vennerne.
- Når der penge nok til fritidsfornøjelser.

(Børnerådet, 2012)

Sundhedsstyrelsens anbefalinger om brug af skærm

Anbefalinger til børn, unge og voksne

1. Brug ikke skærm op til sovetid
2. Lad din telefon eller tablet blive ude af soveværelset
3. Brug tid væk fra skærmen og husk at være fysisk aktiv
4. Vær opmærksom på dit forbrug af sociale medier, og hvordan brug af skærm påvirker din trivsel

Udsatte børn og unge på sociale medier

- Sociale medier er både en ressource og en risikofaktor i anbragte børns og unges liv.
- Børn og unge med ringe adgang til venskaber får gennem sociale medier styrket omgangen med ligesindede.
- Omsorgssvigtede børn og unge har større risiko for at blive krænket på nettet.

Film

Far:

<https://www.youtube.com/watch?v=9w93BZ0fna4>

Datter:

<https://www.youtube.com/watch?v=qMiasc8MOao>

Sociale medier

– Hvordan kan plejeforældre understøtte barnet/den unge

- Der er brug for ekstra opmærksomhed, da børn og unge i plejefamilier har større risiko på nettet. Plejeforældre kan:
- Engagere sig i og omkring de sociale medier, så de ved, hvad der sker, og kan støtte barnet/den unge, når der er behov for det.
- Være særlig opmærksom på barnets/den unges kommunikation og færden på nettet.

Grundkursets 13 emner

DAG 1	DAG 2	DAG 3	DAG 4
1) Den nye familie ✓	2) Børns udvikling og identitetsdannelse ✓	5) Tab, sorg og krise ✓	11) Samarbejde med anbringende kommuner
	3) Omsorgssvigt og udviklingstraumer ✓	6) Barnet/den unges familie og netværk (kontakt, samvær og samarbejde) ✓	12) Samarbejde med socialtilsynet
	4) Tilknytning og mentalisering ✓	7) Inddragelse, selv- og medbestemmelse ✓	13) Matchning
		8) Kommunikation og konfliktforståelse ✓	
		9) Understøttelse af barnets/den unges skolegang ✓	
		10) Fællesskaber og relationer ✓	

Hjemmeopgave til
i morgen:
Anbringelse af
eget barn/egne
børn

- Hvad, tænker I, vil være vigtigt for jeres barn/børn i forhold til anbringelse i en plejefamilie?
- Hvad, tænker I, vil være vigtigt for jer som forældre at blive mødt med i forhold til en kommende plejefamilie?

Tak for i dag

Hjemmeopgaver til i morgen:

- Anbringelse af eget barn/egne børn.
- ”Familiekufferten” medbringes.

Evaluering af dagen:

Brug 5 minutter til at notere i logbogen:

- Hvad tager jeg med mig?
- Hvad var de vigtigste begreber i dag?
- Hvad skal jeg tænke videre over?